

"עבדי הם". להיות עבד נשמע מבזה?

אלוקים רוצה שנהיה 'עבדים' שלו. מסתבר, שלעבד פשוט אצל המלך יש יתרונות על פני שר בכיר ביותר.

העבדים של מי אנחנו?

בתור ישראלי שגדל בארץ שמתאיב להבדלים והפערים שבין התרבות הישראלית לבין הליכותיהם ואורחותיהם של תושבי ארצות הברית. למשל, בישראל אם אתה נוסע באוטובוס עם הילדים שלך, מיד יהיה מישהו שינזוף בך איך זה שלא הלבשת את הילד קצת יותר חם הרי "כל כך קר בחוץ". אם הילדים רבים בינם לבין עצמם מיד יקום מישהו וייתן להם שיעור בהלכות דרך ארץ, וכו' וכו'.

אבל אחד ההבדלים הגדולים נעוץ בתופעה אחרת: בארצות הברית, אם אתה רוצה לבקר מישהו בבית שלו, עליך להתקשר אליו קודם ולקבוע פגישה. אפילו ילדים שרוצים לשחק ביחד צריכים לתכנן זאת מראש. לקח לי הרבה זמן לעכל את העובדה ששני ילדים בני ארבע שמעוניינים לשחק ביחד, האימהות צריכות לבדוק את היומן ולקבוע תאריך באיזה יום ובאיזה שעה המשחק הזה יתאפשר.

בישראל, אנשים נופלים אצלך בבית בלי שום הודעה מוקדמת, לפעמים אפילו באמצע הלילה. אני יודע על משפחה שעשו עליה לישראל וחזרו משם בחזרה לחו"ל בעיקר בגלל הנוהג "הנפסד" הזה. הם לא יכלו לסבול את העובדה שאנשים נופלים עליהם כך בלי תכנון מראש.

בפרשת השבוע אנו לומדים על מצוה מיוחדת שמזדמנת פעם שנה בחמישים שנה ב'יובל': כל אדמה שנמכרה במשך השנים הללו חוזרת לבעליה.

בנוסף לזה, אנו לומדים על הלכה נוספת שקשורה ליובל, והיא קשורה לעבדים.

כשמזכירים את המילה עבדים, מיד עולה בדמיונו של כל אחד את אותם עבדים שהיו באמריקה לפני 200 שנה, אלו שהוכרחו לעבוד עבודת פרך. ייאמר ברורות: עבדות כזאת אסורה בתורה. בעשרת הדברות כתוב "לא תגנוב". אומר רש"י: "בגונב נפשות הכתוב מדבר". כלומר, בעשרת הדברות לא מדברים על גניבת ממון אלא דווקא על גניבת נפשות מה שנקרא Kidnap. ועל זה העונש בתורה הוא מוות ☞ "וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת".

ובאותה פרשה ☞ משפטים ☞ מובא מיד לאחר מכן דינו של עבד. ביהדות, עבד זהו אדם שבוחר למכור את עצמו לעבד היות שאין לו עבודה אחרת. הוא מחפש אפוא "משפחה אומנת" Foster home, ואת זה הוא מקבל בבית של יהודי שני.

ישנם הלכות רבות עד כמה צריך לשמור על כבודו של העבד, עד כדי כך שמדובר בעסק שלא משתלם כלל. בתלמוד זה מוגדר כך: "כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו". ומי שבכל זאת קונה עבד, זה פשוט בגלל שהוא רוצה לעשות מצוה.

על עבדים מן הסוג הזה נכתב בפרשתנו שהם יוצאים לחירות בשנת היובל. מדוע? אומרת התורה "כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים". מדוע אסור ליהודי להמשיך להיות עבד, משום שכל היהודים הינם כבר עבדים של הקב"ה, וכמו שרש"י מגדיר זאת: "שטרי קודם".

בימינו, לומר שאנחנו עבדים של הקב"ה זה לא נשמע טוב ☞ מה הפירוש בזה שאנחנו עבדים שלו, כלום הוא צריך מישהו שיצחצח לו את הנעלים? בשביל מה הקב"ה צריך 'עבדים'? ובכלל, מה פתאום להיות 'עבד'? יש לזה צליל מבזה ומבייש שמשאיר טעם מר בפה.

השר או העבד [?] מי קרוב אל המלך

התלמוד מספר על רבי חנינא בן דוסא שחי בתקופה של סוף בית שני. הוא היה ידוע כצדיק שהתפילות שלו נענות וכל אחד שהיה זקוק לתפילה ותחנונים אצל הקב"ה, היה הולך לחלות את פניו, עד שיצא לו שם של מלומד ניסים.

מספרת הגמרא (במסכת ברכות לד, ב): "מעשה שחלה בנו של רבן גמליאל" [?] רבן גמליאל היה הנשיא של עם ישראל בתקופה ההיא, אחד האנשים הנעלים והגדולים ביותר וצדיק בזכות עצמו. אבל כשבנו היה חולה ל"ע והוא היה צריך ברכה, הוא לא סמך על עצמו אלא "שגר שני תלמידי חכמים אצל רבי חנינא בן דוסא לבקש עליו רחמים כיון שראה אותם עלה לעליה ובקש עליו רחמים", הוא מיד עלה לעליה שלו והתפלל עבור הילד של רבן גמליאל. "בירידתו אמר להן לכו שחלצתו חמה", הוא בעצם אמר להם שהילד כבר הבריא.

שאלו אותו השניים: "וכי נביא אתה? אמר להן לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך מקובלני אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו יודע אני שהוא מטורף". כלומר, מדובר כאן באדם שאם התפילה שלו "הולכת חלק", כשיש לו הרגשה מסוימת שהתפילה שלו התקבלה, אזי הוא יודע בבירור שהילד כבר הבריא!

וממשיכה הגמרא לספר לנו: "ישבו וכתבו וכווננו אותה שעה וכשבאו אצל רבן גמליאל אמר להן העבודה (שבועה) לא חסרתם ולא הותרתם אלא כך היה המעשה באותה שעה חלצתו חמה ושאל לנו מים לשתות". סיפור נפלא בכל קנה מידה: רבי שבאים אליו לברכות והוא מחולל ניסים גלויים.

מה היה הסוד של רבי חנינא בן דוסא? איך הוא הצליח לעשות את זה? ללא ספק גם אנחנו היינו רוצים לדעת איך מגיעים לכזו רמה.

הגמרא ממשיכה ומספרת סיפור דומה: "ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז, אמר לו

חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה, הניח ראשו בן ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה". הוא התפלל עליו ו'זה עבד', ה' שמע את תפילתו והילד הבריא. "אמר ריב"ז אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו" [?] ריב"ז הודה שאם הוא בעצמו היה מתפלל עליו כל היום התפילות שלו לא היו נענות, אלא הכל בזכות רבי חנינא.

"אמרה לו אשתו וכי חנינא גדול ממך?" אשתו שאלה אותו מה קורה פה, אתה הלמדן הכי גדול, ראש הישיבה, ומנהיג של כל עם ישראל! התלמוד מלא בהלכות של רבי יוחנן בן זכאי, והתפילות שלך אינן עוזרות אלא דווקא תפילותיו של רבי חנינא עוזרות!?

ריב"ז השיב לאשתו תשובה מאד מעניינת: "אמר לה לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך". מעמדו של השר הוא חשוב ביותר לפני המלך וללא ספק מתחשבים בדעתו וכו', ומכל מקום אין ביכולתו ובאפשרותו של השר לבוא אל המלך בכל עת ובכל שעה, אלא יש לו זמנים קבועים שבהם הוא יכול לראות את המלך.

לעומתו העבד הוא לא אדם חשוב כלל. אף אחד לא מתחשב בדעתו, לא מתייעצים איתו והוא בסך הכל מנקה את הבית ומצחצח את הנעליים של המלך. ובכל זאת יש לו יתרון גדול על השר החשוב: הוא תמיד יכול להיכנס לחדרו של המלך בכל עת ובכל שעה. אין לו שעות כניסה, הוא נכנס ויוצא בהיכל המלך מתי שהוא רוצה, כי הוא חי שם, זה כמו הבית שלו. הוא צריך להיות פנוי תדיר על מנת לשמש את המלך ולכן הוא נמצא שם 24/7, ולפיכך הוא יכול לבקש מהמלך מתי שהוא רוצה.

מדיניות הדלת פתוחה

זה למעשה הפירוש של המילים "עבדי הם". הקב"ה רוצה שיהיה לנו יחס איתו כמו עבד, מה שנקרא Open door policy, שנוכל תדיר להיכנס אליו ושלא נצטרך לתאם פגישה שלושה חודשים מראש כדי להיכנס אליו.

הוא מעוניין לתת לנו את המתנה הזאת, שנהיה אצלו בני בית. זהו אפוא

הפירוש האמיתי של "עבדי הם". הוא לא צריך שנצחצח לו את הנעליים,
אלא הוא רוצה אותנו איתו במחיצתו כל הזמן.